

Mai Tho b tr n gian va nh ng mi u đ n ra đi đã đ c m i năm.

Ông ra đi và đ i trong v n ch ng và cu c đ i m t khuôn m t không bao gi quên. Xin đ c i truy n ng n, tùy bút và th c a ông cũng nh nhìn i phong cách s ng c a ông đ kh c thành t ng. Và xin đ c bài vi t c a Nguy n Vy Khanh v a g i đ n đ t ng nh t i nhà văn/thi sĩ y.

Mai Tho. T ng u Đàm

Ngày 10-1-1998, nhà văn Mai Tho đã ra đi, b tr n gian đ v v i th gi i miên vin. M t ra đi cu i, sau khi đã hai n đi r i xa quê h ng, m i n m t hoàn c nh khác nhau, n đ u năm 1954 và n k năm 1978. Ra đi, b x , l u vong trong nh ng hoàn c nh ch ng đ ng đ ng; m t tình c nh nhi u n ph n ánh trong v n ch ng c a ông.

Mai Tho r i Hà N i năm 1954 vô Nam khi đ ng vĩ tuy n 17 đã qua phân đ t n c. Tr c đó ông đã đi kháng chi n ch ng th c dân giành đ c l p t nh ng năm tr tu i (1948) nh ng ông đã s m th t v ng nh ng m u đ c a m t t p đoàn có t ch c và đã có nh ng m c-đích khác h n là đ c l p t do cho đ t n c.

Đêm Giã T Hà N i do nhà Ng i Vi t xu t b n cu i năm 1955, m t t p truy n ng n, tác ph m đ u tay c a nhà văn, cũng là m t lên đ ng sáng t o cho giòng v n h c hi n đ i c a mi n Nam lúc b y gi . M t lên đ ng đ t khoát v i quá kh : quá kh l ch s v i h n mang ch nghĩa c ng s n ph i h vô hóa, ph i nói lên cho m i ng i hay, đ tránh, đ đ ng sai l m n a, đ không còn nh ng ng nh n ph i tr b ng máu và n c m t, cũng là m t quá kh v n h c ph i v t, ph i đi xa, ph i hi n đ i hóa cho tâm tình ng i Vi t m i nay t t p bên này vĩ tuy n 17 và không còn l a ch n chính tr nào khác.

Mai Tho không nh ng đ t khoát, ông đã l n ti ng đ t khoát. Trong Th Gi Ng i Bên Kia Vĩ Tuy n m đ u t p truy n, ông đã vi t cho m t ng i b n mà ông tin h y còn mu n "v n lên kh i c n H ng Th y nh nh ng vì sao sáng chói trên m t đ i đ ng gió bão", ông xác tín vai trò c a nhà văn : "... cu c chi n đ u cho t do th c ra không còn n m trong bàn tay quy t đ nh c a nh ng nhà lãnh t n a. Nó n m trong m i chúng ta. Nh ng chi n tr ng, nh ng công s phòng ng , nh ng trái bom khinh khí không còn là nh ng y u t quy t đ nh. T do không đánh

một học kỳ, trên tầm bố n đ chi n l c học đ u đ ng kia h ng đi sáng chói c a m t bằng đ n ti u liên. Cu c chi n đ u thoát b nh ng vùng nh h p bằng b c kh p n i. C hai bên vĩ tuy n. Ch nào có con ng i, có t do, cu c chi n đ u b t ngu n ngay t đó. D i m i hình thái, m i m u s c. Trên t ng t t đ t, t ng cu c đ i. Cu c chi n đ u cho t t ng đã là m t cu c chi n đ u th ng xuyên. Th ng xuyên cho đ n m t ngày..." (tr. 14-15). Ngày đó là ngày "sông bi n đ c g n nhau". "Bên trên nh ng mái nhà tù, đêm Hà N i v n có nh ng vì sao. V n có nh ng vì sao c a chúng ta. ... Ngày anh s v t tuy n sang mi n T do, đ g p ph n chi n đ u vào cu c chi n đ u chung c a nh ng con ng i t do" (tr. 23). Trong khi ch đ i là cu c chi n đ u cho t do, m t cu c chi n cam go. Cam go vì bên kia vĩ tuy n, con ng i i i vì h y còn say mê "nh ng vi n t ng o nh" nên "ch a nhìn th y con ng i sau tr n l a h y di t... ch a nhìn th y cu c s ng sau tr n H ng Th y" (tr. 21). Tác gi ph i b Hà N i, l u x , nh ng lòng lúc nào cũng nh đ ang còn n i 36 ph ph ng, trong nh ng con h m n ào, nh ng c a ô t i đèn. Và nh ng ng i b n, nh ng căn gác, nh ng vĩa hè!

Tp Đêm Giã T Hà N i chính là tâm tình nguyên ch t c a ng i ra đi. M t ng i l hành cô đ n trên ph n đ t m i c a quê h ng nh v ph n kia c a đ t n c. M t ra đi b t kh kháng, có th không c trong d tính ngao du c a ng i l khách. Trong nhi u truy n và tùy bút, đ c bi t trong M a Núi, ng i đ c s th y nhi u l n cái m a và l nh c a mi n B c, nh lo an báo cái bu n ray r t c a tác gi . Tình vi n x rõ nét nh t trong truy n ng n đ c dùng làm t a tác ph m. Đêm giã t nghĩa là ch a đi, nh ng nh đã xa v i l m, đã m t, đã không còn, đã ch t, trong lòng, trong tâm t ng. "Ph ng nhìn lên nh ng hàng mái cũ k , đau y u y, gi a m t phút giây nhòe nhò t, anh c m th y chúng ch a đ ng r t nhi u tâm s , r t nhi u n i ni m. Nh ng tâm s cam l ng. Nh ng n i ni m ngh n u t. C a Hà N i. C a anh n a." (tr. 27). "... Gi này anh còn là ng i c a Hà N i, th nh p th c a Hà N i, đau ni m đau c a Hà N i, mà Hà N i hình nh đã b bên kia (...) Nhìn xu ng, Ph ng có c m giác ch i v i nh đ ng trên m t t ng cao. Anh nhìn xu ng v c th m. Hà N i d i y" (tr. 28). "Qua bóng t i, Ph ng nhìn th y nh ng hình kh i c a Hà N i bên kia: M t c a ô đ a đ y. M t hàng mái cũ. Nh ng l p ph ph ng sa đ a. Nh ng ánh đèn nh t tái trên nh ng b t ng cam đen. Bóng t i chính th đ xu ng làm nghiêng ngã nh ng s ki n này. Bên kia, Hà N i v n đ ang l ng l đ i màu. Ng i Hà N i đ ng c a t t đèn đ mà đ i thay trong bóng t i. Ph ng th y th ng Hà N i. Th ng nh ng ng i Hà N i. Nh ng ng i còn i i d i nh ng hàng mái c k kia vì nh ng v ng b n đau kh . (...) Hà N i chỉ còn là m t th thu c v bên kia. Bên kia nh Đêm. Nh Bóng T i. Nh Xa Đ a. Nh Tù Đ y." (tr. 29). Ph ng vô Nam trên chuy n tàu chót c a ngày th m t trăm sau hi p đ nh chia x , m t mình nh cu c đ i có th vô đ nh nh ng ánh sáng h y v ng tr c m t, không Thu, ng i yêu i vì "t" v ng b n gia đình, nh m t l a ch n, nh Hà N i, nh ng v ng b n l ch s . "Nh ng ng i nh anh lên đ ng đã mang theo Hà N i vào chuy n đi" (tr. 33). Vì vào giây phút cu i c a m t vĩnh quy t, Thu đã quy t đ nh theo anh, đi theo tin t ng quy t li t vì đã chi n đ u b n thân cam go: "H đã đi vào T ng Lai" (tr. 37).

Hà N i c a Mai Tho đã m t, dù trong tâm t ng ng i ra đi là nh ng hy v ng, nh ng t nh ch là t m b . Hà N i đã th t s m t, đã vĩnh vi n không còn h i ng , quy h i! Đã m t năm qua phân 1954, đã m t h n ngày 30-4-1975. Và m t th t h n n a v i Mai Tho ngày lên con thuy n nh ra đi trong l ng l m t ngày năm 1978 sau ba năm s ng tr n tránh nh ng ng i ch m i mà ông đã quá bi t h n hai m i năm tr c đó. M t vĩnh vi n ngày 10-1-1998, ngày ông ra đi chuy n cu i m t cu c đ i. M t h t cát trong cõi sa mù nhi u đ a đ y và l m chia xa. M t hi n sinh phù phi m trong cái vĩnh c u c a t o hóa, trong cái t nhiên c a nh ng t sinh.

Tháng Giêng C Non xu t b n năm 1956 là m t t p truy n ng n nói chung đ cao nhân b n và tình ng i, nh t là nh ng ng i dân quê. Hoài ni m b t đ u b t n ng nhi t l n ti ng c a nh ng truy n đ u tiên khi di c vô Nam. Trong truy n đ c dùng làm t a, tình th ng v ch ng h i ng sau 18 năm xa cách vì l s ng còn c a gia đình, đ p và c m đ ng nh bu i nào Xuân v có c non hoa lá t i. Và nh ng hoài ni m th i th u: nh ng mùa b ng chín vàng...

Trong nh ng tác ph m khác xu t b n sau đó, Hà N i và cu c đ i cũ v n là nh ng n i nh khôn người. C a m t ng i đã b đi. Đã m t nh ng v n hi n h u trong tâm t ng. Th gi i v n ch ng ban đ u c a Mai Tho là th gi i c a H i t ng. c a Quá kh . Ông s ng b ng tâm h n luôn quay v dĩ vãng. Quá qu t thành m ng du hay mê ng . Lãng m n chẳng? T ng tr ng chẳng? T p truy n Căn Nhà Vũng N c M n (1966) s xác nh n khuynh h ng đó. Cái "tôi" Mai Tho trong m i truy n, trong kh p. "Tôi" s v th ng m t m ch n i có g c hoàng lan trong góc v n (Căn nhà vùng n c m n), hay đã s ng v i các vì sao năm m i b y tu i (Nh ng vì sao th nh t), hay d m lên m t bãi c non bên đ ng (M t ph c a tr i). Và "quê h ng trong trí nh", s "hôm nay đi chùa H ng" hay chen chúc trên m t chuy n xe (Giòng sông v t th ng). Nh ng nh ng ng c đ ng tâm t ng v c nh ng ngày th u. "Hình dung th y con tàu đó trên con sông đó. Con sông H ng Hà. Nh m t dòng máu đ t i ch y băng băng kh p vùng trí nh băng khuâng. Con sông nh m t đ i s ng vĩ đ i. (...) Đ a nh trôi theo con tàu trên dòng tr ng giang hùng vĩ ch t nh t i nh ng con sông làng thôn m m gi i l a có trâu đ m t ng đàn đ i bóng đa nghiêng, có nh ng chi c c u đá đ n t i m t phiến ch s m đ u đình, (...) H i t ng l i m t bu i sáng nh t nh t. Con tàu ghé b n Hà N i r i. Ph ph ng l n ch p chùng. Đ a nh b ng hoàng đi lên. Và con sông H ng, và ti ng còi và chuy n tàu đã b l i sau l ng cùng tu i nh ." (Chuy n Tàu Trên Sông H ng). M t cu c vi n du v quá vãng, nh là cu c hi n sinh n i đây, xa quê-h ng!

Trong Tỳ-Bút (Khai Phóng, 1970), v n là nh ng "tôi" và nh ng n i nh , nh ng m nh v n ký c qua m t vài bi n c , s v t hay ng i thân. V n Hà N i : "Gàn hai m i năm r i. Đ n Hà N i r i cũng l ng đ ng nh t nhòa vào m t trí nh trùng, nh ng có l ch ng có m t tr c T t mi n Nam nào, tôi l i không đôi khi s ng l i cái c m giác th n thánh b ng , có b i r t thu x a và r t xuân cũ m t con đ ng. Đ t đó là da ng i (...) Cái s đ t đ c th ng hoa nh v y, chính là b i vì cái tr ng thái t đ ng ng t ng c a l p bóng mát bên trên đ n k t k di u b i muôn ngàn ngón múa c a tre cù đ p đ p (...) Th bóng mát m c v ng vào th i gian yên và không gian xanh, và ta đ ng thi, ta l c bát ca dao, ta ch t c m th y c n thi t cái s t o ngay m t n i tê ngày m i m t đ u d ng đ có nguyên nhân đ t mình n m xu ng" (B u Thi p, tr. 12-13). M a đêm Sài Gòn làm nh Hà N i : "Nh ng tr n m a ph n, thì th m không đ t . Ra tr c đ i n đ ng. Đ ng trên vành mũ. Nh ng m a đêm, m i c a ng h n đ n h t m a vào m t nghìn chân tóc, t i sáng r i còn cái l i m a đ n. M a Hà N i c a m t tu i còn l ng m n, r luôn t ng gi t trong tách cà phê. Không đ u xu ng mái nhà đ u trong lòng. Đã có đ c cái chi u ngang t ng t ng c a m t b c mành, còn có đ c cái đ ng cong m m ng c a m t đ i d ng li u".

(Ṃa Đ̣m, tr. 129). Nḥng ḳ nịm ng̣ọi trên thành gịng làng Xuân Cầu. Hay ṭp tḥ đ̣u ông đã đ̣c sụt ṃt bụi chịu trên ḅ đ̣e Hùng Yên: "Nḥ ṃi, nḥ ṃi bụi chịu hôm ãy. Sàch đ̣a tôi vào ṃt c̣m giác ḷn ḷn. Ḷn tịng sóng sông Hồng ṿi tịng sóng trong ḥn. Ḷn c̣ đ̣i i thân ṿi c̣ xanh trong cánh đ̣ng c̣a sách. (...) Tôi ngày x̣a úp cụn sách đ̣u tiên trên ḷng ng̣c, ṇm ṛt lim dim, tḥ ḥn bay lên. Yêu bịt cḥng nào, nḥ bao gị quên, nḥng trang vàng tḥ nḥt. Sách đ̣p nḥ chịu trên đ̣u (...)" (Sách Ḥng, tr. 61).

Có ṃt lúc ông ṣ mụn ṣng tḥt ṿi cái hịn ṭi ông ṿn quay ḷng. Và bi đát c̣a kịp ng̣ọi đã ḅa ṣp: Mai Tho ṣ đi tìm quên, quên nḥ ṃt ng̣ọi đã ḷ kịp, đã ḷm tṛn trong nḥng Ṣng Cḥ Ṃt Ḷn, Cũng Đ̣ Lãng Quên Đ̣i, Đ̣ Ṭng Nḥ Ṃi Ḥng, vv. Ngay c̣ khi đ̣y đ̣ tình yêu thì cái ḥnh phúc c̣a phút giây ḳ dịu đó nḥ có gịi ḥn. Ṃi Đ̣m Ngà Ng̣c (1969), ṃt tình yêu ḅt dịt đã dám, đã đ̣ng đ̣y, ṃt tình yêu nḥ c̣ mụn ṿi ṭ thoát quá kḥ và thành kịn ḅa ṿy. Cũng Đ̣ Lãng Quên Đ̣i (1973) vì đã ṣng ḥt cho ḅn ng̣ nḥng giây phút, cho thân xác, trên nḥng con đ̣ng tṛi hoa đ̣y bóng mát, ṃi năm sau tṛ ṿ ṇi cḥn cũ, vì "tình yêu ḷn không bao gị tṛ thành ṣ tḥt". Ṃt ngày kia ṣ khám phá ra ṛng "con đ̣ng tṛi hoa kia đ̣u ng̣m đ̣i cái tḥm ḥng óng ṃt c̣a nó, ṃt gai nḥn và gai nḥn kia đã tḥm lén bay vào" (tr. 450). Ḅn ng̣ nḥ trùng hay ḅn khoả tḥng tṛc bịn thành ṃt tình tṛng phân hóa? Pḥn kia c̣a ḅn ng̣ Mai Tho khi vịt ṿ tình yêu, ông ṣng pḥn hịn sinh c̣a ông. Tình yêu và thân pḥn làm ng̣ọi ṣng cho cùng ṣ cḥ là nḥng đ̣t đ̣n, nḥng ḥnh phúc ṛi, nḥng đ̣ ṿ. Cái hịn sinh phù phịm vì đ̣ng-quá, do đó cái đ̣a-quá lúc nào cũng tṛ ṿ hay cũng tṛi lên pḥn ý tḥc. Và hoài nịm ṿn chịm ng̣ ṿn cḥng Mai Tho.

Tâm tình nḥ quê, tịc nụi c̣a ḳ ra đi ṃt ḷn ṇa tṛi dài trên nhịu trang văn cḥng c̣a Mai Tho ḥi ngọi ṭ khi ông dùng căn c̣c "boat people" và đ̣nh c̣ Syracuse, tịu bang New York, Hoa Ḳ. Trong ṃc Ṣ Tay trên ṭp chí Văn ṭc ḅn ṭi ḥi ngọi ṭ 1982, Mai Tho đã có nhịu đ̣p hoài nịm ṿ ng̣ọi và nḥng ṇi cḥn thân tḥng. Thân xác ã ngoài, ã đ̣y, nḥng tâm tḥc ṿn ã trong, ã bên kia!

Trong các tác pḥm Mai Tho xụt ḅn ṭi ḥi ngọi, ng̣ọi đ̣c ṣ đ̣c tḥy dàn tṛi ṇi hoài nịm. Ṃt ṇi nịm ngày càng g̣n g̣i đ̣i tḥng, nḥ c̣a ṃt ṣng sót. Không còn là nḥng hoài nịm ng̣ọi ngḥ ṿi ṭ tin nḥ nḥng c̣ đ̣o hịn sinh. Đ̣a ng̣c tha nhân nay nḥ đ̣c đ̣nh nghĩa rõ nét. Còn ḷi ta là nḥng thân pḥn ḷu đ̣y thân xác ḷn tâm ṭ. Trong Ṃt Đ̣m Tḥ Ḅy (1988), ng̣ọi ḅn cũ ṭ Hà Ṇi nghèo khó vào Nam thăm ṣ gịi ḷi c̣ ṃt quá kḥ đã mụn quên và tránh. Ṭp truỵn Chân Bài Tḥ Năm (1990) ḳ nḥng chuỵn ḷ hành kḥp ṇi tṛ quê ḥng ra, nḥng tâm ḥn ṿn luôn quay ṿ Vịt Nam ṇi nḥng ḳ nịm vùng ṇc ṃn, ṇi kḥi đ̣u cho nḥng trùng phùng ã x̣ ng̣ọi. Ng̣ọi xa quê ṣ tìm đ̣ cách đ̣ đ̣n g̣n ṃnh đ̣t quê ḥng. Ṃt ng̣ọi đàn bà nḥ Ng̣c ṣ khóc ṃi khi nghe hoa tiêu nói phi c̣ đ̣ng bay ngang không pḥn Vịt Nam. "Vịt Nam ã đ̣i chân nḥng cũng là Vịt Nam đã đ̣t ṛi, không bao gị g̣p ḷi" (Hong Kong ã Đ̣i Chân, 1990, tr. 92). Ng̣ọi ḷ hành vịn x̣ ṣ tịp ṭc đi kḥp cḥn trong Chuỵn Métro Đi Ṭ Belleville (1990) nḥ đ̣ tìm g̣p ḷi nḥng ng̣ọi thân ḥu hay có tḥ nḥc nḥ dĩ vãng. Đi, ṃi đi, nḥ, ṃi nḥ, nḥ ṃt đ̣nh ṃnh. Mai Tho hoài nịm trong đ̣t khoát quên và đã tìm quên.

Tâm ṣ c̣a ḳ pḥi tṛn cḥy tìm lãng quên ãy ṣ xúc tích và tṛn ṿn trong ṭp tḥ TaTḥy Hình Ta Nḥng Mịu Đ̣n do Văn Khoa xụt ḅn năm 1989. Nḥng hoài nịm c̣a ṃt ṃnh ḥn thanh tḥn ṭi. Mịu đ̣n, nḥng ṃnh đ̣i đã ṣng, nḥng ṇi cḥn đã qua, nḥng vĩ đ̣i và tḥp hèn c̣a nhân sinh. Đ̣i dĩ ḷ c̣a ṃt ng̣ọi vịn x̣ đã nhịu ḷn ra đi, "c̣a ḳ ra ṿ gịa

cuộc chiến" đã nhin u l n t nh ch là t m b :

"T qu c b t kh phân đã phân
T dòng sông t b n hi p đ nh kia
Đ t n c m y nghìn đ i không th m t
Ch m t ngày đã m t
L ch s tri u trang vàng m t trang đen đã l t
Trăm tr n đánh không thua thua vì Ban Mê Thu t
Thì v t tuy n có ph i là phân thân
B n ngã đã nh trùng?
Tôi ném l i cái x a đã di t
Tôi mang theo cái tôi m i lên đ ng
Nh h t h y th cho m m sinh t h t
Hai ng n sóng ng c chi u v m i ng
Ng n quá kh m t mừng không th y n a
Ng n t ng lai đang tr ng xóa theo tàu
Hai tâm th chia đôi mi n cách bi t
Ng n đã nghìn thu ng n m i b t đ u?
Hay ch m t?
Hai m i năm tr c đ i bóng li u H G m Hà N i /
M i năm sau v n li u x a m t hiên m a
Góc ph Sài Gòn ..."
(H i mình gi a bi n, tr. 94-95).

Hà N i, Sài Gòn, nh ng n i ch n, nh ng ng i b n, nh ng ng i thân và nh t là m t cái Ta
ch p ch n gi a nh ng mi u đ n:
"... Ta th y hình ta nh ng mi u đ n
T ng th nghìn b nh ng công viên
Sao không, khói v i h ng sùng kính
Đ u ngát th m t huy t lãng quên... "
(TTHTNMĐ, tr 13).

Mi u đ n trong trí t ng:
"Nhánh h ng th p n a này trái đ t
Bay đêm ngày v n a bên kia
N a đ ng h ng gây trên nghìn bi n
R ng xu ng m i xuân đã đ t là "
(Năm th m i, tr. 17).

"Cúi đ u xu ng cúi đ u xu ng
Mà th ng tr l i nh nhung v
Hàng hiên x a, trang sách m , bàn tay ng c
(...) Cúi đ u xu ng cúi đ u xu ng
Mà đ ng tình yêu thành th gi i
C y nh ng chùm sao lên mình tr i
Hát nghìn năm bi n đ y vĩnh vi n
L i th y con đ ng im l ng

Nhßng đßnh cây xanh
Và nhßng ngón tay trên phím đßng cßm
Đôi gußc mßc căn phòng trßu tßng..."
(Cúi đßu, tr. 77-78).

Ngßi Việt Nam lßi nhß nhà khi đßc thß bßn:
"Nßa đßm thßc gißc nßm trß
Đßc câu thß bßn nhß lßi trong thß
Thß bao năm vßn bao giß
Lßi cho thßy lßi bßn bß quê xa"
(Thß xa, tr. 112).

Mßi ngßi bßn, mßi sß vißc là mßt cái cß đß ông đßm mình trong hoài niệm và cái có có không không của cuộc đßi.

Mai Tho, "bßn ngã nhß trßng" nhß ông có lßn tß hßi, bßc chân vào thß gißi văn nghß vßi chß trßng "phóng cái lao ý thßc vß đßng trßc" mußn làm mßi văn hßc, mußn đßt khoát vßi văn chßng tißn chißn, hßng hái và tß tin. Ông đã sßng hßt mình cuộc đßi văn chßng đó nhßng ông đã sßng vßi nhßng hoài niệm thßng trßc, vß mßt thßi đã qua và nhßng nßi đã sßng. Nhßng đßn vßt bußn rßu nhßng đßy thi tính của mßt kß Việt Nam bßt đßc dĩ vßi lßa chßn đßt khoát. Mai Tho, bản khoăn tìm kiếm trong hißn sinh đi song hành vßi nhßng đßn vßt khôn nguôi khißn văn chßng của ông gßn gũi ngßi đßc nhßt là ngßi trßng nhßng thßp niên 1950-1960, tß tßp chí Sáng Tßo đßn Nghß Thußt. Mßt con ngßi phßn kháng khi đi kháng chißn, trß vß vßi tâm tình nßi loßn. Con ngßi rõ nét, con ngßi không chß bßng lòng vßi hißn tßi. Con ngßi có tâm thßc và mußn sßng. Ông và bßn bè ông trong nhóm Sáng Tßo mußn đßn tuyßt vßi quá khß văn hßc nhßng riêng ông, ông đi tßi vßi hành trang quá khß : văn chßng Mai Tho khi đi tß quá khß và nhßng trang văn của ông vß thßi quá vßng trong các tßp Đêm Giã Tß Hà Nßi, Tháng Gißng Cß Non, Tßy Bút, Căn Nhà Vßng Nßc Mßn, vv và tßp thß Ta Thßy Hình Ta Nhßng Mißu Đßn là nhßng trang văn chßng mßi và đßp của văn hßc Việt Nam sau 1954. Tác phßm của ông, ngoßi trß mßt sß tißu thuyßt thßi thßng đßng trên các nhßt báo sau in thành sách trßc 1975, là mßt tißng thß dài của nhân thß, của ngßi Việt Nam sßng gißa thß kß XX đa đoan, bßo đßng, theo cung cách sáng tßo của ông. Vì ông đã sßng mßt cách trung thßc cái kißp ngßi đa đoan đó cũng nhß đã sßng trßn vßn cho văn chßng chß nghĩa. Mßt cuộc đßi phóng khoáng có thß hißu là bßt chßp đß lußn nhßng Mai Tho ủng dung thß thái vßi nhßng đßm mê đßi của ông.

Sß nghißp văn chßng của Mai Tho gßm trên 30 truyßn dài vß đß mßi đß tài : tình yêu, hßc đßng, xã hßi, chißn tranh và mßi tßp truyßn ngßn, tùy bút, nhßng thißn nghĩ phßn sß nghißp đß đßi của ông là nhßng sáng tác chß yßu của mß giác, hoài niệm vß quá khß và quê hßng đßt nßc, nhßng sáng tác vßn đßng bút pháp tùy bút. Cảm xúc tâm hßn mßnh khißn văn xúc tích và ít đßi thoßi: cảm giác và tâm tình vß bßc cßt truyßn nhißu khi chß là cái cß đß ông thß hßn hßc rung cảm. Đó cũng là lý do ông thành công vßi các truyßn ngßn và tùy bút hßn là truyßn dài. Văn chßng Mai Tho thßng bß phê bình là quá cßu kß đßo gßt nhßng không ai có thß chßi cãi vßn ông đßy thi tính và trß tình, chß vißt có cßu trúc sáng tßo đßc bißt - mà mßt sß nhà văn sau ông không thß chßi đã nhßn chßu nhßng. Văn ông tinh tß theo tâm cảm hßn là theo lý trí chß sßi tốc làm tß - tuy nhiên khi vißt nghß lußn nhßt là vào giai đßn chß trßng Sáng Tßo, Mai Tho tußi trß tßin quá hóa ra tßi tßm thißu thuyßt phßc lâu dài. Đißu này không lß nßu bißt rßng Mai Tho đã bßt đßu văn nghißp bßng nhßng bài thß trên báo Hß Gßm Hà Nßi năm 1946. Hãy đßc mßt đßn trong Mßa Núi (ĐGTHN): "Tôi nhìn ra ngoài. Rßng núi ngßt mßa đßng đi đßn

Mai-Thị o, hoài niệm của người đi vắng

Tác Giả: Nguyễn Vy Khanh

Chúa Nhật, 11 Tháng 9 Năm 2011 09:52

vào hoàng hôn. Tôi xám lan đi từng người đi. Họ từng người này đến người khác. Từng gốc cây. Họ từng gốc này đến gốc khác. Cái từng người trẻ xanh phía dưới núi của tôi ban nãy cũng đã nhòa đi rồi. Sao chủa kíp lên. Đêm đã sâu thăm thẳm. Rồi từng cái nhằng người đi nhằng người gốc cây dưới không nhìn thấy nữa. Của mình thành một khung đen. Một tôi tôi là..."(tr. 70).

Và hãy nghe thêm một lần tiếng buồm thổi trong cửa trúc của từng người :

"Ta thấy nhân gian bóng khóc oà
Nhìn hình ta khuất bóng ta xa
Sao không, huy tít trong trời đất
Là phát sinh từ huy tít ta..."
(TTHTNMĐ, tr. 14).

Vĩnh biệt người đi vắng hành vi của !